

vstava, od ktere se je kapital vedno naraščal, in iz ktere je vsako leto na tisuče pobožnih knjig prišlo med mladino in otroke.

Ko je bil odpravljen jezuitarski red, je bila vverstena tako imenovana katehetična knjigarna pri sv. Ani c. k. založbi šolskih bukev, založba je tudi prevzela dolžnost, zvesto spolnovati namene ustanovnika, in da se pospešuje vednost v kerščanskem nauku, tudi natisniti dati pripravne spise, ter jih razdeliti duhovnim učenikom mladine in fajmoštrom. Konec l. 1870. je bila vstanova, ktero oskerbuje c. k. sp. avstr. deželna vlada, 130.000 gl.

Deseti del letnih obresti prišteva se h kapitalu, od ostanka pa se tretjina po določbi slav. ministerjalnega ukaza 20. decembra 1851 št. 2557 odrajta vodstvu c. k. založbe šolskih bukev pod imenom „katehetična tretjina“; to se rabi nekaj za izdavo katehetičnih spisov in pobožnih knjig, v naj novejših časih pa se podelé tudi na novo napravljenim šolskim knjižnicam.

Iz vsega tega se vidi, kako tesno sta zvezana c. k. založba šolskih bukev in avstrijsko šolstvo in kako imenitno vpliva na povzdigo ljudske omike. Že celo stoletje razvija svoje blagodejno človekoljubno delovanje na neizmerno korist ljudstev, katerih dušno in materialno blagostanje pospešuje in tako opravičuje pričakovanje, ktero je slavna vtemeljiteljica stavila na ta dobrodejni zavod.

Da se obhaja stoletnica na prav blagonosni način, razpisuje c. k. založba šolskih knjig s privoljenjem naučnega ministerstva dvoje daril, in sicer prvo za spisovanje ročne knjige za odgojo in poduk za učitelje in učiteljice po učilnicah, druge pa za spisovanje ali slovnice ali slovstvenih knjig za poduk v nemškem, talijanskem, českem, poljskem, rusinskem, slovenskem, serbo-brovaškem in rumunskem jezиковem poduku na c. k. učilnicah za učitelje in učiteljice; za prve je odločenih 600 gl. kot častno darilo in za druge posamesno za vsake 300 gl., zraven pa še nagrada pisateljeva, kakor se bo pogodilo, ko se bo izročilo obdarovano delo c. k. šolski založbi. Rokopisi se pošiljajo slavnemu naučnemu ministerstvu do konca decembra l. 1873.

Ponavljjanje.

(Konec.)

Ako učitelj spolnuje imenovano podučevalno vodilo, tedaj ga ono opominja: Pri ponavljanji se daljé oziraj na posamesne pervine poglavitne reči!

Da se postavi terdno poslopje, je pred vsem drugim treba dobre podlage in podstave. Ako je podstava dobra, smo si svesti, da bode vse

poslopje stanovitno in dobro; ako je pa podstava slaba, ne more biti zgornje zidanje stanovitno, terdno in zanesljivo, ako je bilo tudi z najboljše priprave izdelano, ker zgoruji stavbi manjka terpežnosti, stanovitnosti in prave podpore. Kar je podstava pri hiši, to je začetni nauk za skupni nauk; ta je poglobitna reč, podstava! Ako podstava ni prava in zanesljiva, tedaj ne more učitelj s potrebno gotovostjo dalje podučevati. Zato je pa za omiko in izobraženje prvi nauk, prava in stanovitna podstava naj prvi pogoj. Ako se je na tej stopinji prav podučevalo, tedaj si bodimo svesti, da smo skerbeli in razširjali pravo omiko in izobraževanje, ako pa ne, potem ne pričakujemo na poznejših stopinjah veselega izida. Zato, ker prvemu nauku prištevajo po pravici toliko veljavo, zahtevajo tudi vselej in povsodi modri in skušeni odgojitelji in možje za prvo podučevanje naj izverstniše učitelje, kajti za začetnike so izverstni in spretni učitelji naj boljši. Kar veljá od začetnega nauka za skupni nauk, ravno to veljá tudi od pervin za posamesne šolske nauke. Pri vsakem nauku je začetek glavna stvar, katero je treba vselej vsestransko obdelati, da si učenci stanovitno prisvojijo vse, ker sicer v resnici kaj izverstnega in vrednega od njih pričakovati ne moremo. Brez terdnega in dobrega obdelovanja pervin, si učenci od vsega le kaj malo prisvojé, ostanejo vedno negotovi tapajo v tami, in ne zadenejo prave. Pri kolikih ljudeh je po takem napečnem ravnanji podstava prvega nauka slaba! Kako odgovoren je zato učiteljski stan od naj resnobniše strani premišljevat, da se svoje odgovornosti zavedamo, kar nas bode nagibalo, da se posebno z začetnim ukom toliko časa resnobno pečamo, dokler se pri učencih tako rekoč v meso in kri ne spremeni.

Ako je tedaj začetni nauk pri vsakem nauku toliko važen, je gotovo pri ponavljanji še bolj, ako hočemo, da bode podstava dobra. Ako začetnega nauka skerbno ne ponavljamo, tedaj se godi dušni stavbi, katero namerava učitelj po svojem nauku postaviti, kakor uni, ktere podstava je slaba; vse poslopje se razruši in podere na sramoto mojstra in škodo posestnika; taka se godi poslednjič učitelju in učencem.

Dalje naj se pri ponavljanji tudi na to gleda, da se združuje bližnje eno z drugim. To zahtevanje opravičuje že prizadevanje sedanje dobe po zedinvi vsega podučevanja, in ker je ponavljanje le namen podučevanje pospeševati, podpirati in resnično vspešnega storiti, je menda dovolj jasno to zahtevanje. Združevanje in zvezanje bližnjega z drugim pri ponavljanji je prvič že zato velike vrednosti, ker po tem združevanji je mogoče učitelju več obdelane učilne snove po njenih poglobitnih straneh ob enem oživljati in vterjevati. Da bi si učenci obravnane učilne snove globoko in terdno prilastili, se tudi ne more zagotoviti, ker je to velik zadržek, da, ako se na ta način ponavlja, pride med posamesna poglavja in oddelke daljši ali krajši čas, kar pa le pozabljivost pospešuje.

Bolje zagotovilo, da so si učenci učilno snov dobro zapomnili in prisvojili, nam donaša ponavljanje, ako se bližnje z drugim združuje, kajti po tem združevanju bližnjega odstranimo v času in oddaljenosti ležeči zadržek, in pozabljenost in razkosanost posamesnih oddelkov se na ta način obvaruje.

Združevanje bližnjega eno z drugim donaša pa dalje še ta dobiček, da se potem učenci o naukih vedno bolj zavedajo. Kolikor več svetlobe ima kaka reč, toliko jasniše se more pregledati. S takimi razsvitlenimi žarki naj se bližnje strani potem primerjajo, na ta način najdene in s ponavljajočim predmetom združene, postanejo one pred dušnim očesom jasniše in svitlejše, kakor bi se to brez združevanja zgodilo. Kjer pa je svetloba, tam se lahko zavedamo, in nam ni treba v tami tapati. Pred dušnim tapanjem pa lahko učence ohranimo in obvarujemo edino z združevanjem bližnjih reči.

Po združevanju pa postane dalje ponavljanje živo in budivno, nekaka enoličnost se odstrani, kar vse učence spodbuja, in bi se brez združevanja ne zgodilo. V tem smislu pripomore združevanje bližnjega eno z drugim tudi nekoliko spolnovanje že drugod omenjeno zahtevanje: Ponavljaj mikavno!

Govorili smo do sedaj od ponavljanja, kolikor je pri podučevanju sploh potrebno in kako naj se ponavlja, da na ta način obdelano učilno snov vterjujemo, ter postane ona tako učenceva vedna lastnina. Zato pa je potreba posamesnih ur. Razun ponavljanja v odločenih urah ponavlja se tudi v manjši meri, ako še neznano in novo učilno snov učencem podučevavno predstavljamo. In tako dospemo do šestega pravila, katero se glasi: Ako začneš kako novo in še neznano stvar podučevati, tedaj privedljalj in porabi vse, kar razsvitljuje in pojasnuje novo reč! Neznano postane po znanem jasno in razumljivo, kar služi v razumljenje duha, po pravilu: od znanega do neznanega. Znano je, da vselej, kedar človek kaj novega in neznanega vidi, vselej to nekako na že znano opira in s tem primerja, ter tako tamne strani si razsvitli in pojasni in lažje razumi in zapopade. Ta zakon se zveršuje povsodi, kajti vse je v razvoji človeškega duha, pravi Diesterweg, neznano sledi znanemu, se s tem primerja in združuje, da se tako neznanega polastimo in se ono znano naredimo. „Druge poti ni za izobraževanje in omiko“. Nadejamo se, da sleherni iz vsega tega posname, važnost in potrebo ponavljanja, in kako je treba ponavljati z naj večjo previdnostjo in skerblijvostjo, da vse naše prizadevanje in podučevanje kolikor mogoče obilni in blagoviti sad donaša.

Govekar.